
EDUKACJA

Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 roku

Spis treści:

PO CO POWSTAŁ RAPORT I DLACZEGO GO KONSULTUJEMY?	2
NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA DLA METROPOLII KRAKOWSKIEJ DO 2030 ROKU	2
TŁO	6
OPIS KLUCZOWYCH ZJAWISK WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE METROPOLII KRAKOWSKIEJ	10
INFRASTRUKTURA OŚWIATY	10
OPIEKA PRZEDSZKOLNA	12
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE	15
SZKOLNICTWO PONADPODSTAWOWE	18
JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA	19
KSZTAŁCENIE USTAWICZNE	20
KSZTAŁCENIE KADR	22
WYDATKI NA OŚWIATĘ	22
SPIS ŹRÓDEŁ	24

Najważniejsze wyzwania dla Metropolii Krakowskiej do 2030 roku

W ramach prac nad Planem Rozwoju Metropolii Krakowskiej¹ do 2030 roku powstanie 7 raportów syntetycznych. Każdy z nich poświęcony jest jednej z siedmiu dziedzin współpracy: mobilności, środowisku i przestrzeni, usługom społecznym, edukacji, gospodarce, kulturze czasu wolnego oraz inteligentnemu zarządzaniu.

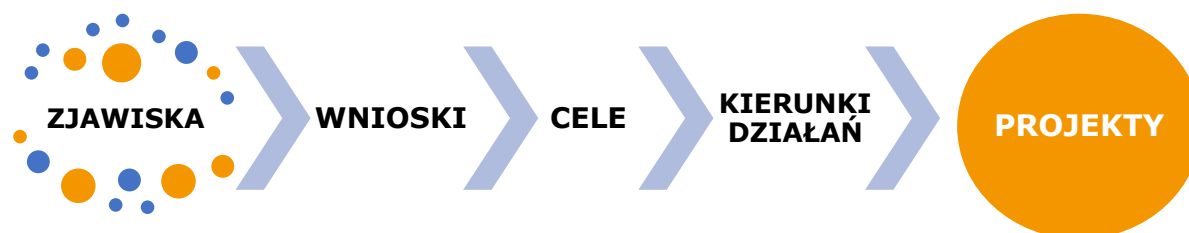
Raporty syntetyczne powstają jako element prac diagnostycznych i mają na celu:

- zebranie wszystkich kluczowych informacji o najważniejszych zjawiskach mających miejsce na terenie Metropolii Krakowskiej,
- wyciągnięcie wniosków z analizowanych zjawisk,
- sformułowanie celów dla Metropolii Krakowskiej do 2030 roku, odpowiadających na zidentyfikowane wyzwania.

W ramach prac nad raportem, korzystamy z opracowań analitycznych i diagnostycznych wypracowanych dotychczas w ramach działalności Stowarzyszenia lub przez gminy członkowskie oraz innych baz danych, artykułów i raportów dostępnych publicznie (pełen wykaz źródeł znajduje się na końcu dokumentu).

Każdy raport zostanie uzupełniony o dodatkowe dane dot. zmian, jakie w danej dziedzinie następują i nastąpią w wyniku pandemii COVID-19 oraz ich konsekwencji. Z uwagi na brak dostępnych na ten moment ustrukturyzowanych danych, raport zostanie uzupełniony w oparciu o panele eksperckie/dane jakościowe.

Raport, uzupełniony o wnioski z konsultacji, wywiadów i paneli eksperckich, będzie stanowił podstawę do podjęcia decyzji o działaniach w poszczególnych dziedzinach współpracy.

Dlatego bardzo ważne jest dla nas żeby treść raportu poddać szerokim konsultacjom. W szczególności prosimy o weryfikację czy wnioski (które dla ułatwienia umieściliśmy na początku dokumentu) są prawidłowe i czy akceptowane są zaproponowane obszary (cele), w których będziemy podejmować wspólne działania.

Jeżeli mają Państwo wiedzę o dodatkowych danych lub raportach, które powinniśmy przeanalizować w ramach raportu – prosimy o informację!

¹ Stowarzyszenie Metropolia Krakowska jest stowarzyszeniem 15 jednostek samorządu terytorialnego: Gminy Miejskiej Kraków oraz gmin Biskupice, Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki.

Poniżej zaprezentowano kluczowe wnioski wynikające z diagnozy zjawisk występujących na terenie Metropolii Krakowskiej oraz wynikające z nich cele. Wybór celów, poprzedziła dodatkowa analiza zakresu kompetencji władz samorządowych oraz możliwych kierunków ich oddziaływania w sferze edukacji. Jako realny, oceniono wpływ członków Metropolii Krakowskiej na sferę edukacji, w 3 kluczowych obszarach: **opieka przedszkolna, infrastruktura i jakość świadczonych usług edukacyjnych oraz kształcenie ustawiczne.**

Ambicją Metropolii Krakowskiej, powinno być dostarczenie usług edukacyjnych charakteryzujących się najwyższym w skali kraju standardem. W tym celu, niezbędne jest stworzenie optymalnych warunków infrastrukturalnych i kadrowych w placówkach, które znajdują się w sferze oddziaływania samorządów. Ponadto, w obszarach, w których występuje, bądź przewidywana jest znaczna nadwyżka popytu nad podażą, która nie może zostać zaspokojona z wykorzystaniem własnych zasobów, działania rozwojowe mogą uwzględniać partycypację podmiotów prywatnych, przy ścisłej współpracy z samorządem.

Dodatkową sferą oddziaływania członków Metropolii Krakowskiej na dziedzinę edukacji w Metropolii Krakowskiej są wszelkie inicjatywy realizowane w sferze fakultatywnej, obejmującej m.in. zajęcia dodatkowe, doradztwo zawodowe, czy kształcenie ustawiczne. Inicjatywy podejmowane w tym obszarze powinny pomóc dopasować kwalifikacje mieszkańców do wymagań i wyzwań związanych z funkcjonowaniem na zmieniającym się rynku pracy (nie tylko w ujęciu lokalnym, ale przede wszystkim globalnym). Mogą one także umożliwić im poszerzanie horyzontów, niezależnie od wieku, ograniczeń (intelektualnych lub fizycznych) czy statusu materialnego. Uzupełnieniem poprawy jakości usług edukacyjnych dla mieszkańców Metropolii Krakowskiej, jako całej zbiorowości, powinny być działania zmierzające do wspierania jednostek osiagających ponadprzeciętne wyniki w nauce.

Mając na uwadze powyższe, określono najistotniejsze cele dla Metropolii Krakowskiej w dziedzinie edukacji, do których realizacji będzie ona dążyć do 2030 roku.

WNIOSKI Z DIAGNOZY	CELE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ na terenie Metropolii Krakowskiej rośnie liczba miejsc w przedszkolach, jednak dostęp do tego typu placówek nie jest równy we wszystkich gminach, w części z nich liczba dzieci przypadających na jedno miejsce w placówce jest wyższa niż w innych ➤ przewidywana jest postępująca presja popytowa, będąca następstwem zarówno trendów demograficznych, jak i atrakcyjności obszaru jako miejsca do życia, która może spowodować zwiększony popyt na usługi opieki przedszkolnej 	<p>1. Wysokiej jakości, różnorodna oferta usług opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, dostępna dla wszystkich mieszkańców Metropolii Krakowskiej</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ na terenie Metropolii Krakowskiej rośnie liczba szkół oraz liczba oddziałów w szkołach podstawowych, występuje jednak nierównomierny poziom liczby dzieci przypadających na jeden oddział ➤ rosnąca liczba uczniów szkół wskazuje na zjawisko przeciwne do obserwowanego w reszcie województwa i kraju, gdzie postępuje spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (niż demograficzny) ➤ Metropolia Krakowska w zakresie liczby szkół ogólnokształcących i oddziałów w szkołach ogólnokształcących jest jednym z czołowych obszarów w Polsce, jednak tutaj również występuje problem nierównomiernej podaży (liczby młodzieży przypadającej na jeden oddział) ➤ występują luki w dostosowaniu infrastruktury do potrzeb osób wymagających specjalnej organizacji nauki (w tym osób z niepełnosprawnościami), ponadto identyfikuje się brak wystarczających zasobów finansowych, aby je uzupełnić ➤ wydatki na oświatę stanowią dużą część budżetu, którym rozporządzają samorzady, a inwestycje w infrastrukturę oświatową należą do jednego z głównych zadań podkrakowskich gmin, planowanych do realizacji w horyzoncie 2030 roku ➤ widoczne są deficyty infrastrukturalne i techniczne, w tym braki w zapleczu sportowym 	<p>2. Wysoki i równy na terenie całej Metropolii Krakowskiej poziom usług edukacyjnych oraz jakość infrastruktury odpowiadająca potrzebom wszystkich jej użytkowników</p>

<ul style="list-style-type: none"> ➤ średnia wyników uczniów szkół zlokalizowanych na obszarze Metropolii Krakowskiej, na egzaminach ósmoklasisty sytuuje się powyżej średniej wojewódzkiej ➤ w części gmin wyniki uczniów na egzaminie gimnazjalnym osiągnęły wartości poniżej średniej wojewódzkiej ➤ struktura kształcenia jest mało elastyczna, niedopasowana do potrzeb rynku pracy, wynikająca m.in. z niewystarczającej współpracy między szkołami, a środowiskiem pracodawców ➤ występują braki w zakresie kształcenia kompetencji proinnowacyjnych 	<p>3. Wysoka jakość kształcenia w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ struktura zatrudnienia nauczycieli w województwie małopolskim wskazuje, że $\frac{3}{4}$ nauczycieli wykazuje się aktywnością wymaganą do podwyższania kompetencji zawodowych i podnoszenia jakości pracy własnej ➤ do wykorzystania pozostaje potencjał placówek doskonalenia nauczycieli, działających na terenie Metropolii Krakowskiej 	<p>4. Zapewnienie wzrostu poziomu kompetencji i kwalifikacji kadry nauczycielskiej i oświatowej</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Metropolię Krakowską charakteryzuje niewykorzystany potencjał edukacyjny gmin ościennych Krakowa, przejawiający się w niskim odsetku osób dorosłych uczestniczących w kształceniu i szkoleniu (nabywanie nowych kompetencji po zakończeniu edukacji w ramach szkoły lub uczelni) ➤ diagnozuje się rosnącą liczbę zawodów deficytowych w województwie małopolskim, zauważalny jest problem pracodawców ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach 	<p>5. Dostępna i atrakcyjna oferta kształcenia branżowego oraz wysoki udział osób dorosłych w edukacji</p>

Edukacja została uznana za jeden z fundamentów zrównoważonego rozwoju Metropolii Krakowskiej, ponieważ budowa kapitału ludzkiego stanowi kluczowy czynnik wzrostu produktywności oraz ma korzystny wpływ na aktywność społeczną, zawodową, a nawet stan zdrowia i jakość życia mieszkańców.

Od września 2017 r., obowiązek szkolny realizowany jest w 8-klasowej szkole podstawowej, natomiast obowiązek nauki jest spełniany poprzez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej lub realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy. Kształcenie w dotychczasowych gimnazjach zostało zakończone z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Obecnie edukacja obowiązkowa jest podzielona na:

- **obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne**,
- **obowiązek szkolny**, który rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia,
- **obowiązek nauki** do 18. roku życia, który może być spełniany przede wszystkim przez uczęszczanie do szkoły ponadpodstawowej lub przez realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty² w skład systemu wchodzi: przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe (dawniej: szkoły ponadgimnazjalne), a także szkoły artystyczne. W skład systemu oświaty nie wchodzi uczelnie, które stanowią oddzielny system szkolnictwa wyższego. Należą jednak do niego zakłady kształcenia nauczycieli, a także kolegia pracowników służb społecznych.

Poza wyżej wymienionymi szkołami elementami systemu oświaty są także:

- placówki oświatowo-wychowawcze, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych,
- placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo stopniu

² Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z późn. zm. (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425)

- głębokim oraz dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązkowej edukacji,
- placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania,
 - placówki doskonalenia nauczycieli,
 - biblioteki pedagogiczne.

Wychowanie przedszkolne przeznaczone jest dla dzieci w wieku od 3 lat. Od 2015 roku wprowadzone zostało obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne dla dzieci, które ukończyły 6. rok życia. Obowiązkowo uczęszczają one do przedszkoli lub oddziałów przedszkolnych organizowanych w szkołach podstawowych.

Podmiotami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe są jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne, a więc stowarzyszenia, fundacje czy spółki kapitałowe, jak również osoby fizyczne. Szkoły specjalistyczne mogą również zakładać i prowadzić odpowiedni ministrowie.

W polskim prawie oświatowym określona jest **podstawa programowa** zawierająca zestaw treści nauczania oraz umiejętności, które muszą być uwzględnione w programie nauczania i umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych dla każdego etapu edukacyjnego. Podstawę programową określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).

W dziedzinie edukacji, **dokumenty na szczęblu międzynarodowym** wskazują jako priorytet zapewnienie niedyskryminacyjnego dostępu do różnych typów edukacji, kierowanych do różnych grup społecznych. Obejmuje on nie tylko szkolnictwo podstawowe, ogólnokształcące i wyższe, ale również kształcenie techniczne, zawodowe, czy nawet kształcenie w ramach uniwersytetów trzeciego wieku. Prowadzenie proaktywnej polityki edukacyjnej dla dzieci i młodzieży powinno skutkować dostosowaniem struktury absolwentów do potencjału rynku pracy oraz zakładanych kierunków przemian gospodarczych. W przypadku krajów rozwiniętych rekomendowana jest promocja rozwoju sektora innowacyjnego i promowanie postaw zachęcających do innowacji.

Zrównoważony rozwój w sferze edukacji **na poziomie regionalnym** rozumiany jest jako przede wszystkim poprawa jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach, z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy i wymagań innowacyjnej gospodarki. Priorytetem ma być wspieranie nowatorskiego podejścia do kształcenia, które umożliwiałoby wyposażanie uczniów na każdym etapie edukacji w tzw. kompetencje uniwersalne³.

³ Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, definiuje je jako nie tylko kompetencje językowe i cyfrowe oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki, ale jako dynamiczna kombinacja wiedzy, umiejętności i postaw obejmujących także: kompetencje proinnowacyjne i postawy kreatywne; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, w tym umiejętność krytycznego myślenia i skutecznego komunikowania się; kompetencje obywatelskie, ekonomiczno-finansowe oraz w zakresie świadomości przestrzennej i środowiskowej; kompetencje w zakresie przedsiębiorczości; kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej; umiejętność uczenia się i świadomość znaczenia

Na poziomie regionalnym promowane będą rozwiązania, które angażują pracodawców w proces kształcenia na poziomie zawodowym i wyższym, i mają służyć zaspokojeniu popytu na wykwalifikowanych pracowników. Priorytetem jest również wzmocnienie na wszystkich poziomach kształcenia doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz rozwój kształcenia ustawicznego i udziału osób dorosłych w edukacji. Za kluczowe uznaje się ponadto wyrównywanie szans edukacyjnych, poprzez niwelowanie wszelkiego rodzaju barier w dostępie do powszechnej edukacji oraz zapewnienie infrastruktury i oferty zajęć dla osób wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i szczególnych metod pracy. Dodatkowo, za działanie istotne dla poprawy jakości edukacji uznaje się wzmocnienie systemu doskonalenia kwalifikacji przez nauczycieli na wszystkich poziomach kształcenia, w tym na rozwój kompetencji cyfrowych.

Dokumenty strategiczne na **poziomie lokalnym i ponadlokalnym** identyfikują edukację (szczególnie na poziomie akademickim) jako jeden z najważniejszych zasobów Metropolii Krakowskiej. Ze względu na podział kompetencji pomiędzy różne szczeble samorządu terytorialnego i administracji rządowej, kierunki działań w dziedzinie edukacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym są ograniczone. Dokumenty przeanalizowane na szczeblu lokalnym, wskazują przede wszystkim na dążenie do uzyskania najwyższego w kraju poziomu edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz stymulowanie różnego typu form kształcenia ustawicznego. Lokalne strategie akcentują również konieczność współpracy i wspierania dobrze rozwiniętego ośrodka akademickiego, przede wszystkim w celu dopasowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Do kluczowych priorytetów, wynikających z polityk horyzontalnych wyższego rzędu⁴, należą:

- Inicjacja działań zmierzających do osiągnięcia przez szkoły i placówki wysokich efektów kształcenia, w tym wspieranie dostosowania kształcenia do potrzeb globalnego rynku pracy.
- Budowa i dostosowanie placówek edukacyjnych do potrzeb dzieci oraz osób niepełnosprawnych i zapewnienie wszystkim bezpiecznego, pozbawionego przemocy, sprzyjającego włączeniu i skutecznego środowiska edukacyjnego.
- Proaktywna polityka w zakresie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym organizacja dodatkowych zajęć i wydarzeń edukacyjnych z wykorzystaniem mechanizmów współpracy ponadlokalnej.
- W obszarze swojej kompetencji - zagwarantowanie zasobów umożliwiających niedyskryminacyjne zaspokojenie całego popytu na usługi edukacyjne w Metropolii Krakowskiej, w tym w szczególności poprawa dostępności usług w zakresie wczesnej edukacji, świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego.

ciągłości rozwoju kompetencji przez całe życie; umiejętność pracy w zespole oraz adaptacji do zmian.

⁴ *Raport na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów, opracowań i stron internetowych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym, ponadlokalnym i lokalnym w kontekście identyfikacji dziedzin współpracy, celów i priorytetów rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych*, Wyk. Go Global Group, Kraków 2019

- Wdrożenie ponadlokalnego planu ukierunkowanego na wyrównanie nierówności w dostępności placówek edukacyjnych.
- Prowadzenie działań mających na celu tworzenie warunków do doskonalenia zawodowego i doksztalcania nauczycieli.
- Monitoring informacji o realizacji zadań edukacyjnych przez placówki, celem prowadzenia wewnętrznych porównań i umożliwienia przepływu informacji o dobrych praktykach pomiędzy placówkami.
- Organizacja wysokiej jakości wydarzeń edukacyjnych oraz realizacja projektów edukacyjnych mających na celu kształtowanie postaw pro przedsiębiorczych i innowacyjnych.
- Gromadzenie i weryfikacja głosów interesariuszy (rodziców, uczniów, absolwentów, nauczycieli, podmiotów współpracujących ze szkołą) w kwestii funkcjonowania dziedziny edukacji w Metropolii Krakowskiej.
- Promocja kształcenia ustawicznego, celem poprawy mobilności na rynku pracy wśród wszystkich grup wiekowych mieszkańców Metropolii Krakowskiej.

Działania, które potencjalnie można podjąć w dziedzinie edukacji, należy planować z uwzględnieniem siły oddziaływania samorządów gminnych na ich realizację. Duża część zadań w tym zakresie, w tym kształtowanie polityki, pozostaje poza realnym wpływem samorządów.

Opis kluczowych zjawisk występujących na terenie Metropolii Krakowskiej

INFRASTRUKTURA OŚWIATY

Na terenie Metropolii Krakowskiej w 2020 r. znajdowało się 581 przedszkoli i punktów przedszkolnych (418 w Krakowie i 163 w gminach), co w przybliżeniu odpowiada strukturze ludnościowej obszaru (mieszkańcy Krakowa stanowią 72,5% całkowitej ludności obszaru, a gmin ościennych - 27,5%). Nieco inaczej wygląda struktura szkół podstawowych – na terenie Metropolii Krakowskiej znajduje się ich 348, z czego 208 (59,8%) w Krakowie, a 140 (40,2%) w gminach ościennych. Liceów ogólnokształcących dla młodzieży jest 111 w Krakowie oraz 20 w gminach ościennych.

W sumie, na terenie Metropolii Krakowskiej znajduje się 1626 szkół i placówek oświatowych różnego typu (1213 w Krakowie i 413 w gminach ościennych). Są one prowadzone zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne. Liczbę placówek wg typów oraz ich procentowy udział wg statusu zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 1. Zestawienie liczby szkół i placówek oświatowych działających na terenie Metropolii Krakowskiej wg typu oraz ich procentowy udział wg statusu w 2020 r.

TYP PLACÓWKI	Kraków			gminy MK poza Krakowem		
	suma	publ.	niepubl.	suma	publ.	niepubl.
Biblioteki pedagogiczne	2	100%	0%	1	100%	0%
Branżowa szkoła I stopnia	33	91%	9%	10	100%	0%
Branżowa szkoła II stopnia	7	100%	0%	0		
Bursa	8	50%	50%	0		
Centrum Kształcenia Zawodowego	6	33%	67%	10	50%	50%
Inna szkoła artystyczna	3	0%	100%	0		
Liceum ogólnokształcące	111	56%	44%	20	75%	25%
Liceum sztuk plastycznych	1	100%	0%	0		
Międzyszkolny ośrodek sportowy	3	100%	0%	1	100%	0%
Młodzieżowy dom kultury	10	100%	0%	0		
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii ze szkołami	2	100%	0%	0		
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy	2	50%	50%	1	100%	0%
Niepubliczna placówka kształcenia ustawicznego i praktycznego	0			2	0%	100%
Niepubliczna placówka oświatowo-wychowawcza w systemie oświaty	15	0%	100%	3	0%	100%
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna I stopnia	3	67%	33%	0		
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna II stopnia	2	100%	0%	0		
Ogólnokształcąca szkoła sztuk pięknych	1	100%	0%	0		

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy	1	100%	0%	0		
Pałac młodzieży	3	100%	0%	0		
Placówka doskonalenia nauczycieli	8	25%	75%	1	0%	100%
Placówka Kształcenia Ustawicznego - bez szkół	106	0%	100%	3	0%	100%
Placówka Kształcenia Ustawicznego ze szkołami	1	100%	0%	0		
Placówki artystyczne (ognisko artystyczne)	0			2	0%	100%
Policealna szkoła muzyczna	2	0%	100%	1	0%	100%
Policealna szkoła plastyczna	4	0%	100%	0		
Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	18	33%	67%	4	75%	25%
Poradnia specjalistyczna	10	40%	60%	1	0%	100%
Pozaszkolna placówka specjalistyczna	1	100%	0%	1	100%	0%
Przedszkole	396	58%	42%	149	36%	64%
Punkt przedszkolny	22	5%	95%	14	50%	50%
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	9	89%	11%	1	100%	0%
Szkolne schronisko młodzieżowe	2	100%	0%	0		
Szkoła muzyczna I stopnia	9	44%	56%	5	80%	20%
Szkoła muzyczna II stopnia	6	67%	33%	1	100%	0%
Szkoła podstawowa	208	72%	28%	140	91%	9%
Szkoła policealna	81	22%	78%	6	67%	33%
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	12	83%	17%	2	100%	0%
Szkoła sztuki tańca	4	0%	100%	0		
Technikum	29	93%	7%	7	100%	0%
Zespół szkół i placówek oświatowych	72	93%	7%	27	96%	4%
SUMA	1213			413		

Źródło: Rejestr szkół i placówek oświatowych, System Informacji Oświatowej

Aby ocenić komfort warunki nauczania w szkołach działających na terenie Metropolii Krakowskiej, przeanalizowano szereg dodatkowych wskaźników w zakresie infrastruktury placówek oświatowych.

Średnia powierzchnia sali lekcyjnej w szkołach znajdujących się na terenie Metropolii Krakowskiej wynosi 45m². Placówki oświatowe w większości gmin nie odbiegają od tego standardu, wartości różne można zaobserwować jedynie w gminie Zielonki, gdzie średnia powierzchnia wyniosła 53m² oraz w gminie Świątniki Górne, gdzie z kolei jest ona najniższa w całym obszarze i wynosi 34m². W szkołach na terenie Metropolii Krakowskiej znajdują się 1863 pracownie szkolne (1527 w Krakowie i 336 w gminach), 524 biblioteki

(365 w Krakowie i 159 w gminach ościennych) oraz 482 świetlice (387 w Krakowie i 95 w gminach ościennych).

Średnia powierzchnia pomieszczenia przeznaczonego do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego wynosi 243 m², jednak wskaźnik ten waha się znacznie w zależności od gminy – od 170 m² w Krakowie i gminie Zabierzów do 450 w gminie Igołomia Wawrzeńczyce. Znacząco większe od średniej powierzchnie tego typu pomieszczeń odnotowano również w Michałowicach (338 m²) i Niepołomicach (311 m²)⁵.

Zimą 2020 roku, w gminie Michałowice, powstała pierwsza w powiecie krakowskim hala pneumatyczna, potocznie zwana „balonem”. Hala jest pozbawiona konstrukcji nośnej, utrzymuje się w formie balonu dzięki napełnieniu powietrzem i panującemu w jej wnętrzu ciśnieniu. Władze gminy rozwiązały tym sposobem problem z brakiem miejsc do uprawiania sportu i prowadzenia lekcji WF dla uczniów lokalnej Szkoły Podstawowej.

OPIEKA PRZEDSZKOLNA

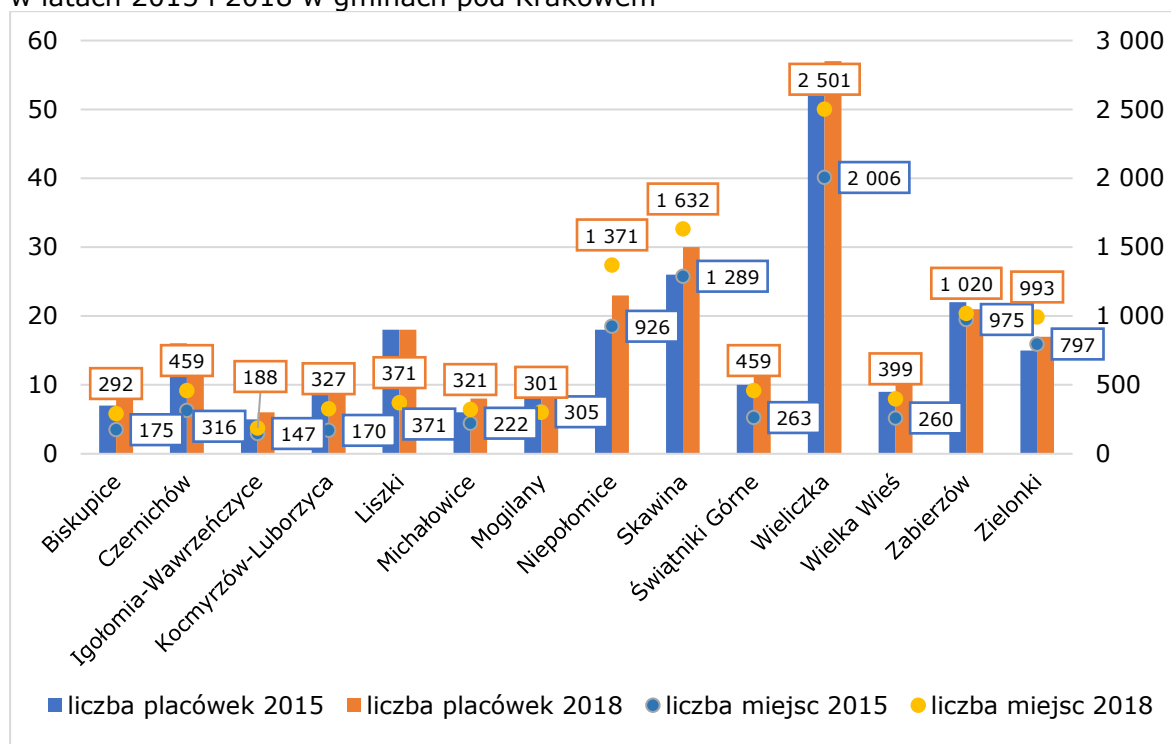
Na obszarze Metropolii Krakowskiej zauważalne jest dostosowanie struktury popytu i podaży w zakresie świadczenia usług edukacji przedszkolnej. Przejawia się ono **wzrostem liczby miejsc w przedszkolach** w latach 2015-2018, na poziomie 23% (z 37 379 do 45 939 miejsc)⁶. Wzrost liczby miejsc w przedszkolach determinowany był w dużej mierze powstawaniem placówek komercyjnych (finansowanych prywatnym kapitałem).

Wzrost liczby placówek przedszkolnych w omawianym okresie dotyczy 12 z 15 gmin SMK. Największy wzrost w zakresie liczby przedszkoli można zaobserwować w gminach: Biskupice, Kraków, Niepołomice, Skawina oraz Wieliczka. Do gmin, w których liczba placówek przedszkolnych spadła należą: Czernichów, Mogilany oraz Zabierzów. Należy jednak zaznaczyć, że jedynie w gminie Mogilany, pomniejszenie liczby placówek było równoznaczne z nieznacznym spadkiem ilości miejsc.

⁵ Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej dot. roku szkolnego 2018/2019: <https://dane.gov.pl/dataset/1573,pomieszczenia-w-szkoach-boiska-tereny-sportowe-grunty-urzedzenia-rekreacyjno-sportowe>, 19.02.2020

⁶ Dane BDL GUS obejmujące przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne.

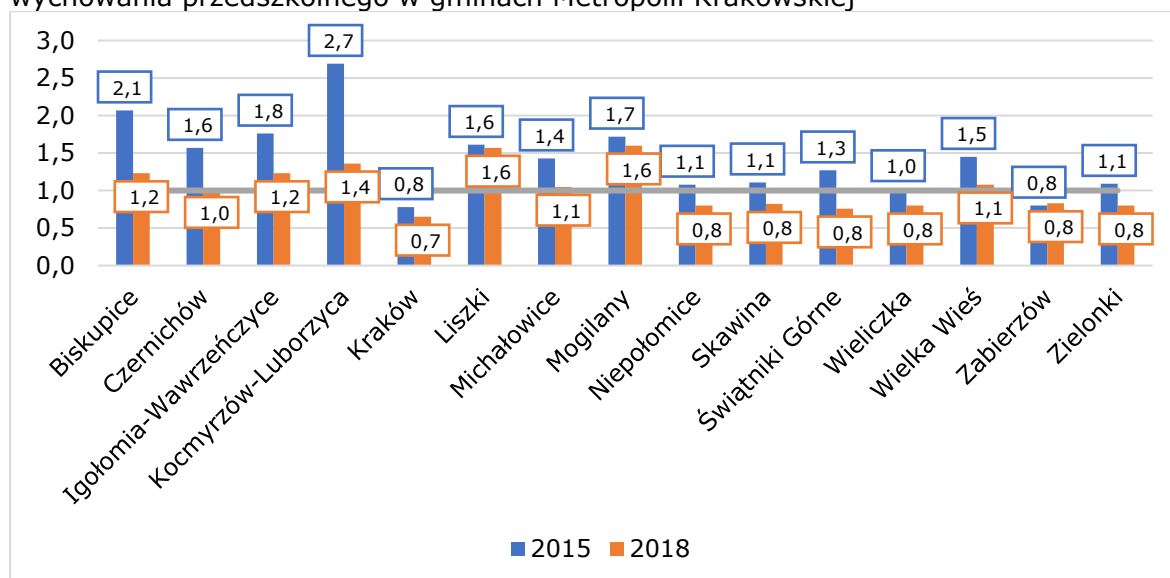
Wykres 1. Liczba placówek opieki przedszkolnej oraz liczba miejsc w tych placówkach w latach 2015 i 2018 w gminach pod Krakowem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Szczegółowych informacji w zakresie dostosowania popytu i podaży na miejsca w placówkach przedszkolnych dostarcza analiza jednostkowych przypadków poszczególnych gmin. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, waha się od 0,65 w Krakowie do 1,60 w gminie Mogilany. Należy zwrócić uwagę, że wskaźniki w tym zakresie poprawiają się na przestrzeni ostatnich lat (2015-2018) we wszystkich gminach SMK poza gminą Zabierzów - co obrazuje wykres poniżej. Przedstawiony stan, wskazuje na problem niedoboru miejsc przedszkolnych w większości gmin obszaru funkcjonalnego (8 z 15).

Wykres 2. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach Metropolii Krakowskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W skali kraju, dzieci w wieku 3–6 lat mieszkające w miastach mają znacznie lepszą dostępność do placówek wychowanie przedszkolnego, niż ich rówieśnicy mieszkający na wsi. W miastach średnia odległość do tej usługi wynosi około 0,7 km, podczas gdy na wsi 3,4 km dla dzieci w wieku 3–5 lat i 2,0 km dla sześciolatków. Blisko 90% dzieci w miastach ma do przedszkola mniej niż 1 km. Na wsi – 28,95%. Co piąte dziecko w wieku 3–5 lat mieszkające na wsi ma do przedszkola co najmniej 5 km. Wśród sześciolatków odsetek ten jest znacznie niższy (5,6%)⁷.

Powyższe dane pokazują na wyzwanie, jakim jest zapewnienie wysokiej dostępności opieki przedszkolnej dla wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego, co przekłada się m.in. na wyzwanie w zakresie mobilności. Z przeprowadzonych badań jakościowych wynika, że zwłaszcza na obszarach podmiejskich, większość rodziców dowożąc dzieci do przedszkoli korzysta z transportu indywidualnego. Stworzenie dla tego typu transportu alternatywy, która wpisywałaby się w środowiskową działalność samorządu, stanowi wyzwanie, na które należy odpowiedzieć.

Projektując rozwiązania w tym obszarze, należy zwrócić także uwagę na przewidywaną **postępującą presję popytową**, będącą następstwem trendów demograficznych i atrakcyjności Metropolii Krakowskiej jako miejsca do życia. Ważną przesłanką do dalszego rozwijania infrastruktury i oferty w tym zakresie jest fakt, iż wiele z placówek wychowania przedszkolnego

Lepszą dostępność do placówek wychowania przedszkolnego mają dzieci w wieku 6 lat niż w wieku 3–5 lat, co wynika z faktu, że sześciolatki, oprócz możliwości uczęszczania do przedszkoli, zespołów wychowania przedszkolnego i punktów przedszkolnych, mogą również uczęszczać do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁷ Praca zbiorowa, *Wskaźniki dostępności terytorialnej mieszkańców Polski do wybranych obiektów użyteczności publicznej*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018

znajdujących się na terenie Metropolii Krakowskiej, świadczy usługi także dla rodzin nie zamieszkujących na stałe obszaru funkcjonalnego.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

W ostatnich latach, wzrosła znacząco **liczba szkół podstawowych** zlokalizowanych na terenie Metropolii Krakowskiej. Szczególnie dynamiczny wzrost odnotowano w latach 2014-2018 kiedy ilość szkół podstawowych wzrosła o 55, natomiast liczba oddziałów w szkołach podstawowych wzrosła aż o 1 481, w skali całej Metropolii Krakowskiej. Zdecydowanym liderem w tym zakresie jest Kraków. Kolejne gminy, w których odnotowano istotny wzrost liczby szkół to Skawina oraz Wieliczka. Przyczyną tego wzrostu jest rozpoczęta w 2017 roku reforma oświaty, w wyniku której w roku szkolnym 2017/2018 w szkołach podstawowych zostały utworzone klasy siódme (a w kolejnym – 2018/2019 – klasy ósme). Dodatkowo, dotychczas funkcjonujące gimnazja zostały przekształcone w szkoły podstawowe lub licea ogólnokształcące.

Sieć szkół podstawowych w Małopolsce należy do najbardziej gęstych w kraju – obok woj. śląskiego i podkarpackiego. W skali kraju, dzieci mieszkające w miastach mają znacznie mniejszy dystans do pokonania w celu dotarcia do szkoły, niż ich rówieśnicy mieszkający na wsi. W miastach średnia odległość do szkoły wynosi 0,8 km, podczas gdy na wsi 2,1 km. W miastach, blisko 100% dzieci ma do szkoły mniej niż 3 km, w tym 77,5% mniej niż 1 km, zaś na wsi mniej niż 3 km ma 75,0%, a mniej niż 1 km - 31,3%. Ponad 6,0% dzieci w gminach wiejskich mieszka w odległości co najmniej 5 km od szkoły⁸.

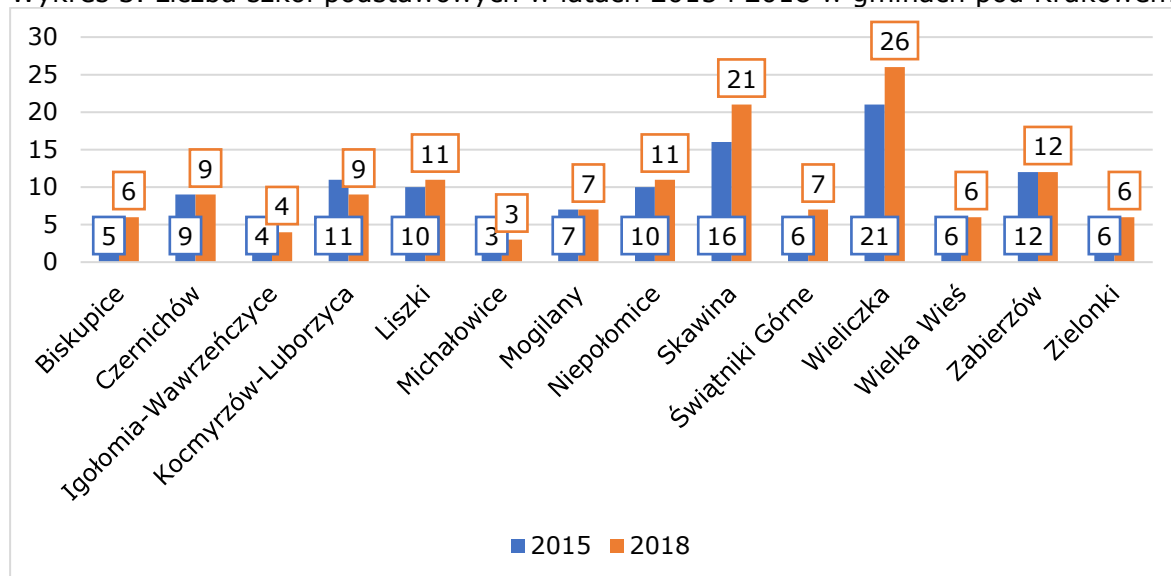
Należy tu zaznaczyć, że zgodnie z ustawą sieć publicznych szkół podstawowych powinna być zorganizowana w sposób umożliwiający wszystkim dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego, a droga dziecka z domu do szkoły nie może przekraczać 3 km – w przypadku uczniów klas I–IV oraz 4 km – w przypadku uczniów klas V–VIII szkół podstawowych. Jeżeli droga dziecka z domu do szkoły, w której obwodzie dziecko mieszka przekracza wymienione odległości, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej (jeżeli dowożenie zapewniają rodzice), a do ukończenia przez dziecko 7 lat – także zwrot kosztów przejazdu opiekuna dziecka środkami komunikacji publicznej⁹.

Liczba uczniów szkół podstawowych w okresie od 2015 do 2018 roku wzrosła z 61 987 do 81 098. Największy przyrost liczby uczniów odnotowano w Krakowie. Ponadto, znaczący wzrost odnotowano w gminach Biskupice, Czernichów, Liszki, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Wieliczka, Zabierzów oraz Zielonki.

⁸ Praca zbiorowa, *Wskaźniki dostępności terytorialnej mieszkańców Polski do wybranych obiektów użyteczności publicznej*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018

⁹ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z późn. zm. (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425), Art. 39

Wykres 3. Liczba szkół podstawowych w latach 2015 i 2018 w gminach pod Krakowem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2015-2018 we wszystkich gminach Metropolii Krakowskiej wzrosła **liczba oddziałów w szkołach podstawowych** (z 3 188 do 4 427).

Największy procentowy wzrost dotyczył gmin takich jak: Wieliczka (51%), Biskupice (46%) oraz Michałowice (44%).

Liczba uczniów w oddziale klas I-III szkoły podstawowej wynosi nie więcej niż 25. Z kolei liczba uczniów w klasach IV-VIII nie została określona w ustawodawstwie – wiadomo jednak, że powinna ona zapewniać uczniom bezpieczne i higieniczne warunki nauki w konkretnych warunkach lokalowych¹⁰.

Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych waha się na terenie Metropolii Krakowskiej od 14 w gminie Czernichów do 20 w gminie Zielonki. Średnia dla Metropolii Krakowskiej (17 uczniów na oddział) jest równa średniej zarówno dla województwa małopolskiego jak i całej Polski.

Tabela 2. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych w 2018 r.

POLSKA	17
MAŁOPOLSKIE	17
Biskupice	18
Czernichów	14
Igołomia-Wawrzeńczyce	16
Kocmyrzów-Luborzyca	15
Kraków	19
Liszki	16
Michałowice	20
Mogilany	17

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, Dz.U. 2017 poz. 649

Niepołomice	18
Skawina	17
Świątniki Górne	16
Wieliczka	18
Wielka Wieś	18
Zabierzów	17
Zielonki	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

O wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych na terenie Metropolii Krakowskiej, może świadczyć **liczba uczniów spoza obszaru, którzy pobierają naukę w tutejszych szkołach**. W 2018 roku, do szkół podstawowych w Krakowie przyjeżdżało z innych gmin łącznie 2 859 uczniów, w tym 2 824 osoby to mieszkańcy województwa małopolskiego. Obserwowana jest również migracja uczniów między gminami wewnątrz Metropolii Krakowskiej, przejawiająca się m.in. tym, że wśród uczniów przyjeżdżających do szkół podstawowych w Krakowie najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy gminy Zielonki (17,6% ogółu przyjeżdżających) oraz Wieliczka (16,6%).

Ponadto do gmin województwa małopolskiego z największą liczbą przyjeżdżających do szkół podstawowych należały gminy: Zielonki (504 uczniów), Wieliczka (474), Wielka Wieś (225), Zabierzów (218) oraz Mogilany (177)¹¹.

W kontekście zarządzania dziedziną edukacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, bardzo istotnym miernikiem sukcesu są **wyniki egzaminu ósmoklasisty**, z którego uczniowie z obszaru Metropolii Krakowskiej, otrzymali relatywnie dobre wyniki. W 2019 roku, uczniowie z 10 z 15 gmin Metropolii Krakowskiej osiągnęło wyniki powyżej średniej dla województwa.

W przypadku wskazanego testu, najwyższe wyniki w 2019 roku odnotowano w gminie Zielonki, której uczniowie osiągnęli rezultaty na poziomie 75% z części humanistycznej oraz 61% z części matematycznej. Na drugim miejscu w Metropolii Krakowskiej znalazł się Kraków z wynikami – odpowiednio – 72% i 60%. Gminy które osiągnęły wynik powyżej średniej dla województwa (67% – część humanistyczna, 50% – część matematyczna) to: Igołomia-Wawrzeńczyce, Zabierzów, Liszki, Niepołomice, Wieliczka, Wielka Wieś, Mogilany i Skawina.

Analizując powyższe dane, należy pamiętać, że w skali Polski mamy obecnie do czynienia z niżem demograficznym tj. **postępującym spadkiem liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym** (w 2006 roku było ich 534,8 tys. przy zaledwie 353,9 w 2017 roku). Analogiczny trend występuje w Małopolsce (spadek z 48,6 tys. w 2006 do 33,2 tys. w 2017). Ta tendencja może w przyszłości spowodować konieczność elastycznego zarządzania istniejącą infrastrukturą oświatową, w tym wykorzystaniem jej np. na potrzeby społeczności lokalnej.

¹¹ Praca zbiorowa, *Dojazdy uczniów do szkół zlokalizowanych w miastach wojewódzkich*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018

SZKOLNICTWO PONADPODSTAWOWE

W roku 2019/2020 edukację ponadpodstawową prowadziły: czteroletnie licea (z trzyletnimi oddziałami dla absolwentów gimnazjum), pięcioletnie technika (z czteroletnimi oddziałami dla absolwentów gimnazjum), branżowe szkoły I stopnia oraz szkoły policealne. W klasach pierwszych naukę rozpoczęli równocześnie absolwenci gimnazjów oraz absolwenci klas ósmych szkół podstawowych („podwójny rocznik”), dla których, zgodnie z planem reformy oświaty, należało przygotować oddzielne oddziały w szkołach każdego typu.

W mieście Kraków, w roku szkolnym 2019/2020, oferta edukacyjna realizowana była przez placówki samorządowe:

- 25 szkół ponadpodstawowych specjalnych: 4 licea ogólnokształcące, 2 technika, 6 branżowych szkół I stopnia, 10 szkół przysposabiających do pracy, 3 szkoły policealne;
- 79 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży: 37 liceów ogólnokształcących, 22 technika, 20 branżowych szkół I stopnia,
- 9 liceów ogólnokształcących dla dorosłych.

W gminach pod Krakowem działało 10 branżowych szkół I stopnia, 15 liceów ogólnokształcących, 4 szkoły policealne, 2 szkoły specjalne przysposabiające do pracy oraz 7 techników. Ponadto, zarówno na terenie miasta Krakowa, jak i gmin ościennych działa wiele szkół i placówek nie samorządowych.

W roku szkolnym 2019/2020 do **szkół ponadpodstawowych** ogólnokształcących i branżowych dla młodzieży i dorosłych, uczęszczały w Krakowie łącznie 50 632 osoby. Spośród nich 32 720 osób (64%) to uczniowie szkół samorządowych.

Od roku szkolnego 2014/2015 na egzaminie maturalnym uczniowie obowiązkowo zdają podstawowy egzamin z języka polskiego, języka obcego, matematyki oraz dodatkowo z wybranego przedmiotu w zakresie rozszerzonym.

W 2019 roku, **maturę w Krakowie zdało prawie 93%** przystępujących, co jest odsetkiem wyższym niż zdawalność w całej Polsce to (87%). Wyniki egzaminów maturalnych w 2019 r. były podobne do tych osiągniętych w roku 2018. Średnie wyniki matur wyniosły (dla poziomu podstawowego):

- 58% z języka polskiego (średnia wojewódzka – 54%, średnia krajowa – 52%),
- 66% z matematyki (średnia wojewódzka – 62%, średnia krajowa – 58%),
- 81% z angielskiego (średnia wojewódzka – 73%, średnia krajowa – 72%)¹².

¹² Raport o Stanie Gminy 2018, Urząd Miasta Krakowa, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Kraków, 2019

JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA

Od 2000 roku OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) bada poziom światowego szkolnictwa, oceniając umiejętności uczniów (15-latków) w posługiwaniu się zdobytą wiedzą, za pomocą badania kompetencji PISA (*Programme for International Student Assessment*). Badanie PISA sprawdza zdolności uczniów do rozwiązywania problemów, analizowania, argumentowania i interpretowania. Wyniki PISA wskazują na jakość i równość efektów uczenia się osiągniętych na całym świecie oraz pozwalają edukatorom i decydentom wyciągać wnioski z zasad i praktyk stosowanych w innych krajach¹³.

W 2018 roku, Polscy uczniowie, zajęli trzecie miejsce w Unii Europejskiej w rozumowaniu matematycznym (10 na świecie) oraz rozumowaniu w naukach przyrodniczych (11 na świecie), a czwarte w rozumieniu czytanego tekstu (10 na świecie). W porównaniu z poprzednią edycją z 2015 roku, polscy uczniowie osiągnęli lepsze wyniki we wszystkich badanych obszarach¹⁴.

Jednym z kluczowych zadań szkoły jest przygotowanie uczniów do funkcjonowania w innowacyjnej gospodarce. W polskich szkołach, w zakresie kompetencji proinnowacyjnych, w największym stopniu kształtowana jest umiejętność rozwiązywania problemów i przewyższania przeszkód, rozwijanie zainteresowań i wskazywanie, że posiadanie hobby jest zasobem, a także bycie wytrwałym i nie poddawanie się zbyt łatwo. Kompetencjami, które dobrze rozwijane są przez szkołę są także współpraca, rozumiana jako umiejętność osiągania synergii, słuchania sugestii innych i próbowania nowych pomysłów oraz umiejętność podejmowania decyzji wyrażająca się w terminowości i braniu na siebie odpowiedzialności. Niemniej, polska szkoła nie kształtuje w uczniach w wystarczającym stopniu kompetencji myślenia poza utartym schematem, które przekłada się na zachowania proinnowacyjne. W całym kraju, występuje również problem z kształtowaniem motywacji uczniów, co przejawia się w niewystarczającym kształtowaniu takich umiejętności jak zdolność do oparcia się pokusie natychmiastowej nagrody i oczekiwania na późniejsze wynagrodzenie oraz zdolność pracy nad kilkoma pomysłami jednocześnie bez przedwczesnego wybierania pomysłów „właściwych”¹⁵.

Również polscy przedsiębiorcy wyrażają się nieprzychylnie o skuteczności polskiego systemu edukacji w kształtowaniu kompetencji proinnowacyjnych. W jednym z przeprowadzonych w tym temacie pogłębionych badań, zwrócili oni uwagę na m.in. przeładunek programu nauczania zbędnymi treściami oraz brak umiejętności miękkich u uczniów np. umiejętności radzenia sobie z porażkami. Respondenci zwrócili również uwagę m.in. na niezdolność polskiej szkoły do rozwijania orientacji na przyszłość (która to kompetencja jest niezbędna do tworzenia innowacji)¹⁶.

¹³ <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results.htm>, 20.02.2020

¹⁴ Praca zbiorowa, *Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów. Wyniki badania 2018 w Polsce*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2019

¹⁵ red. M.Wieteska, W.Kos, *Szkoła dla innowatora. Kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych*, Kalisz 2018

¹⁶ ibidem

Ważnym komponentem edukacji jest również uczestnictwo uczniów w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia. W tego typu zajęciach na terenie Metropolii Krakowskiej, w 2018 r., uczestniczyło ponad 65 tys. uczniów (50 961 w Krakowie i 15 842 w gminach ościennych). Do zajęć najchętniej wybieranych przez uczniów należą zajęcia przedmiotowe (uczestniczy w nich średnio 38,1% wszystkich uczniów uczestniczących w zajęciach tego typu). Drugim najczęściej wybieranym typem zajęć są zajęcia sportowe (21,4% w Krakowie i 19,9% w gminach) oraz artystyczne (16,5% w Krakowie i 20,1% w gminach)¹⁷.

KSZTAŁCENIE USTAWICZNE

Zgodnie z definicją przyjętą przez Unię Europejską, *lifelong learning* oznacza naukę, rozwój indywidualny i społeczny oraz ciągłe podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy ogólnej w okresie całego życia – od etapu przedszkolnego do emerytury włącznie¹⁸. Kształcenie ustawiczne jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej, która dąży do stworzenia silnej europejskiej gospodarki opartej na wiedzy.

Na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego działa 116 placówek kształcenia ustawicznego dla dorosłych:

- Centrum Kształcenia Zawodowego nr 1 w Krakowie
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Krakowie
- Centra Kształcenia Zawodowego (czernichów, Skawina, Niepołomice, Wieliczka),
- Niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego (Kraków – 94, Niepołomice – 4, Wieliczka – 3, Skawina – 1, Zabierzów – 1)¹⁹.

Stwarzanie środowiska do rozwoju oferty kształcenia ustawicznego może okazać się ważnym zadaniem w perspektywie 2030 roku, również z uwagi na płynące z rynku informacje o braku odpowiednio wykwalifikowanej kadry.

Małopolskę (i Polskę) charakteryzuje **stosunkowo niski odsetek osób w wieku 25+ uczestniczących w kształceniu i szkoleniu** (poprzez nabywanie nowych kompetencji po zakończeniu edukacji w ramach szkoły lub uczelni). Według danych EUROSTAT, w 2016 roku, 45,2% mieszkańców UE w wieku 25-64 lata, uczestniczyło w różnych formach edukacji nieformalnej i szkoleń, podczas gdy w Polsce odsetek ten wyniósł 25,5%. Niższy wskaźnik odnotowano jedynie w Bułgarii, Grecji i Rumunii²⁰.

¹⁷ Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej, *Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia według rodzajów tych zajęć i według gmin - dane SIO według stanu na 30 września 2018 r.*

¹⁸ definicja EUROSTAT: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Lifelong_learning

¹⁹ *System Informacji Oświatowej, Wykaz szkół i placówek oświatowych według typów na dzień 30 września 2018 r.*

²⁰ Adult learning statistics, EUROSTAT: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics

Liczba zawodów deficytowych w województwie małopolskim wzrosła z 15 w 2011 r., do 35 prognozowanych na 2020 r. (80 w powiecie krakowskim, 34 w wielickim i 65 w m. Kraków).²¹ Z kolei liczba zawodów nadwyżkowych spadła z 50 w 2011 r. do 1 w 2020 r.

Na występowanie zawodów deficytowych na lokalnym rynku pracy wpływają:

- brak wymaganych umiejętności,
- brak lub utrata kwalifikacji i uprawnień,
- niewystarczające doświadczenie zawodowe,
- nieodpowiedni wiek kandydatów do pracy – zbyt wysoki lub zbyt niski,
- zły stan zdrowia,
- brak chęci do pracy,
- wyjazdy do pracy za granicą,
- nieatrakcyjne warunki zatrudnienia, w tym wynagrodzenie nieadekwatne do rodzaju pracy,
- praca poza miejscem zamieszkania wymuszająca rozłąkę z rodziną lub wymagająca czasochłonnych i kosztownych dojazdów,
- „konkurencja” ze strony świadczeń socjalnych, sprawiająca, że podejmowanie pracy nie jest opłacalne.

Wśród zawodów deficytowych znalazły się zawody budowlane (11 zawodów), zawody związane z branżą transportową (5), zawody związane z produkcją (4), zawody medyczno-opiekuńcze (4), gastronomiczne (3), usługowe (2), finansowe (2), oraz po jednym zawodzie z branż: elektroenergetycznej, informatycznej, motoryzacyjnej i handlu.

W połowie 2019 roku **stopa bezrobocia** rejestrowanego w województwie, spadła do rekordowo niskiego poziomu 4,2%. Jednocześnie obserwowany jest coraz większy problem pracodawców ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach - 75,0% małopolskich firm prognozuje w najbliższych latach wzrost zatrudnienia związany z rozwojem działalności, a 31,2% przewiduje, że będzie musiało znaleźć pracowników, którzy zastąpią wykwalifikowany personel przechodzący na emeryturę²².

Z badań przeprowadzonych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości wynika, że jeśli chodzi o wymagania kompetencyjne, w średnich i dużych firmach najbardziej ceni się u pracowników trzy kategorie kompetencji:

- samoorganizacyjne (odpowiedzialność, zarządzanie czasem i terminowość, samodzielna organizacja pracy, bycie komunikatywnym i jasne przekazywanie myśli, umiejętność radzenia sobie w sytuacjach stresujących),
- interpersonalne (bycie komunikatywnym i jasne przekazywanie myśli, łatwe nawiązywanie kontaktów z ludźmi, praca w grupie, biegłe posługiwanie się językiem polskim) oraz
- kognitywne (uczenie się nowych rzeczy, pomysłowość, kreatywność, analiza informacji i wyciągania wniosków).

²¹ Praca zbiorowa, *Barometr zawodów 2020. Raport podsumowujący badanie w województwie małopolskim*, Kraków 2019

²² Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” – projekt.

Kompetencje te są cenione bez względu na zawód²³.

Więcej informacji dotyczących rynku pracy zebrano w raporcie syntetycznym GOSPODARKA.

KSZTAŁCENIE KADR

Wśród 65 505 nauczycieli ogółem w województwie, w 2018 roku, stażyści stanowili 9,8% (Polska - 5%), kontraktowi – 17,9% (Polska - 16,5%), mianowani – 16,3% (Polska - 21,9%), dyplomowani – 55,9% (Polska - 52,1%). W stosunku do roku 2013 nastąpił wzrost udziału nauczycieli stażystów (o 2,3 punktu procentowego), kontraktowych (o 1,8 punktu procentowego) i dyplomowanych (o 0,9 punktu procentowego), a spadek udziału nauczycieli mianowanych (o 5 punktów procentowych). Łącznie nauczyciele mianowani i dyplomowani w roku 2018 stanowili 72,2% ogółu zatrudnionych, przy 76,3% w roku 2013 (spadek o 4,1 punktu procentowego)²⁴.

Taka struktura zatrudnienia nauczycieli świadczy o wykazaniu się przez około $\frac{3}{4}$ ogółem zatrudnionych nauczycieli aktywnością wymaganą do uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego i dyplomowanego, w tym podwyższeniem kompetencji zawodowych i skutecznymi działaniami służącymi podnoszeniu jakości pracy własnej i jakości pracy szkoły.

Na terenie Metropolii Krakowskiej działają 4 placówki doskonalenia nauczycieli – 3 w Krakowie (Podkrakowskie Centrum Rozwoju Edukacji i Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie, Niepubliczny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Eduprogress oraz Ośrodek Doskonalenia Ustawicznego Centrum Ib Sp. z o.o.) oraz 1 w gminie Zielonki (Niepubliczna Placówka Doskonalenia Nauczycieli "Perfectus").

WYDATKI NA OŚWIATĘ

Diagnostując sytuację gmin Metropolii Krakowskiej w dziedzinie edukacji, warto zwrócić uwagę na wysokość środków, jakie przeznaczane są corocznie na ten sektor przez samorządy gminne. Średnio, w gminach Metropolii Krakowskiej, na oświatę i wychowanie, przeznaczanych jest 1/3 wydatków. Warto pamiętać jednak, że są to w przewadze środki wydatkowane na z góry ustalonych zasadach i bez możliwości większego wpływu samorządów. Należy jednak zaznaczyć, że aż 15% inwestycji zaplanowanych do realizacji w gminach pod Krakowem w ramach obowiązujących WPF stanowią projekty z zakresu oświaty i wychowania. W Krakowie na projekty tego typu zaplanowano 2% środków w WPF. Oznacza to, że dla części z gmin główną inwestycją

²³ Aktywność zawodowa i edukacyjna dorosłych Polaków wobec wyzwań współczesnej gospodarki, Raport podsumowujący VI edycję badania BKL w latach 2017–2018, Warszawa 2019

²⁴ dane Systemu Informacji Oświatowej, *Nauczyciele (w osobach i etatach)*. Dane wg województw.

zaplanowaną na najbliższe lata są projekty związane z rozwojem oświaty (budowa szkoły czy sali gimnastycznej)²⁵.

W najbliższych latach, gminy Metropolii Krakowskiej, planują dodatkowe przedsięwzięcia z zakresu oświaty, które nie znalazły się w WPF (planowane projekty inwestycyjne do 2030 roku). Zadania z tego zakresu obejmują m.in. rozbudowę istniejących szkół i budowę nowych obiektów.

²⁵ Praca zbiorowa, *Raport z analizy stanu finansów 15 gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska*, Kraków 2019

Spis źródeł

1. Adult learning statistics, EUROSTAT, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics, 05.02.2020
2. Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>, 05.02.2020
3. Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej dot. roku szkolnego 2018/2019: <https://dane.gov.pl/dataset/1573,pomieszczenia-w-szkoach-boiska-tereny-sportowe-grunty-urządzenia-rekreacyjno-sportowe>, 19.02.2020
4. Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej, Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia według rodzajów tych zajęć i według gmin - dane SIO według stanu na 30 września 2018 r., <https://dane.gov.pl/dataset/1427,liczba-uczniow-uczestniczacych-w-zajeciach-rozwijajacych-zainteresowania-i-uzdolnienia/resource/16291/table>, 24.02.2020
5. Dane OECD, <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results.htm>, 20.02.2020
6. Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, <http://www.oke.krakow.pl/inf/staticpages/index.php?page=20160429132623442>, 20.02.2020
7. Praca zbiorowa, *Imigranci w systemie edukacji*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, <https://www.obserwatorium.malopolska.pl/wp-content/uploads/2019/09/Infografika-4.png>, 07.02.2020
8. Praca zbiorowa, *Imigranci w województwie małopolskim*, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków 2019
9. Praca zbiorowa, *Akademickość polskich miast*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2019
10. Praca zbiorowa, *Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badanie w województwie małopolskim*, Kraków 2018
11. Praca zbiorowa, *Dojazdy uczniów do szkół zlokalizowanych w miastach wojewódzkich*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018
12. Praca zbiorowa, *Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów. Wyniki badania 2018 w Polsce*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2019
13. Praca zbiorowa, *Raport z analizy stanu finansów 15 gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska*, Kraków 2019
14. Praca zbiorowa, *Studenci zagraniczni w Polsce 2017*, Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”, Październik 2017
15. Praca zbiorowa, *Wskaźniki dostępności terytorialnej mieszkańców Polski do wybranych obiektów użyteczności publicznej*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018
16. *Raport na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów, opracowań i stron internetowych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym, ponadlokalnym i lokalnym w kontekście identyfikacji dziedzin współpracy, celów i priorytetów rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych*, Wyk. Go Global Group, Kraków 2019
17. Raport o Stanie Gminy 2018, Urząd Miasta Krakowa, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Kraków, 2019

18. *Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”* – projekt do konsultacji społecznych, Załącznik nr 1 do uchwały nr 1612 /19 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 29 sierpnia 2019 r., Kraków 2019
19. *System Informacji Oświatowej, Nauczyciele (w osobach i etatach). Dane wg województw*, <https://cie.men.gov.pl/sio-strona-glowna/dane-statystyczne/nauczyciele-dane-statystyczne/>, 05.02.2020
20. *System Informacji Oświatowej, Wykaz szkół i placówek oświatowych według typów na dzień 30 września 2018*, <https://cie.men.gov.pl/sio-strona-glowna/podstawowe-informacje-dotycze-wykazu-szko-i-placowek-owiatowych/wykaz-wg-typow/>, 05.02.2020

Spis ilustracji

Wykres 1. Liczba placówek opieki przedszkolnej oraz liczba miejsc w tych placówkach w latach 2015 i 2018 w gminach pod Krakowem	13
Wykres 2. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach Metropolii Krakowskiej.....	14
Wykres 3. Liczba szkół podstawowych w latach 2015 i 2018 w gminach pod Krakowem.....	16
Tabela 1. Zestawienie liczby szkół i placówek oświatowych działających na terenie Metropolii Krakowskiej wg typu oraz ich procentowy udział wg statusu w 2020 r.	10
Tabela 2. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych w 2018 r.	16